

Bài 9 DA DẠNG CỦA NGÀNH RUỘT KHOANG

■ Ngành Ruột khoang có khoảng 10 nghìn loài. Trừ số nhỏ sống ở nước ngọt như thủy tức đơn độc, còn hầu hết các loài ruột khoang đều sống ở biển. Các đại diện thường gặp như : sứa, hải quỳ, san hô.

1- SỨA

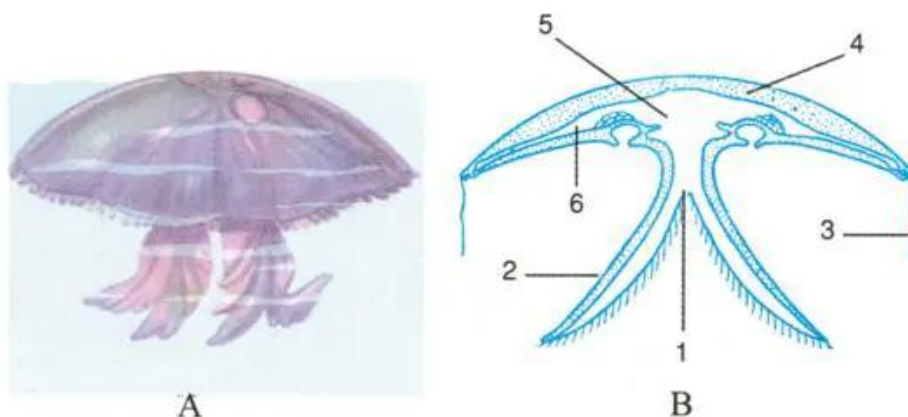
■ Sứa và thủy tức có cấu tạo chung giống nhau, nhưng sứa thích nghi với đời sống di chuyển ở biển. Khi di chuyển, sứa co bóp dù, đẩy nước ra qua lỗ miệng và tiến về phía ngược lại. Tua miệng một số loài sứa gây ngứa, có khi gây bỏng da.

▼ – Quan sát hình 9.1 và đọc các thông tin trên, đánh dấu (✓) vào bảng 1 cho phù hợp.

Bảng 1. So sánh đặc điểm của sứa với thủy tức

Đại diện	Hình dạng		Miệng		Đối xứng		Tế bào tự vệ		Khả năng di chuyển	
	Hình trụ	Hình dù	Ở trên	Ở dưới	Không đối xứng	Toả tròn	Không	Có	Bằng tua miệng	Bằng dù
Sứa										
Thủy tức										

– Thảo luận, nêu đặc điểm cấu tạo của sứa thích nghi với lối sống di chuyển tự do như thế nào ?

Hình 9.1. Cấu tạo cơ thể sứa

A – Cơ thể trong nước ; B – Cơ thể bỏ dọc

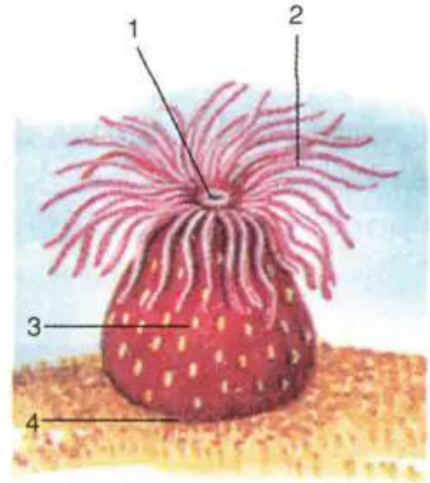
1. Miệng ; 2. Tua miệng ; 3. Tua dù ; 4. Tầng keo ; 5 – 6. Khoang tiêu hoá.

■ Tầng keo của sứa dày lên làm cơ thể sứa dễ nổi và khiến cho khoang tiêu hoá thu hẹp lại, thông với lỗ miệng quay về phía dưới. Tua dù có nhiều ở mép dù.

Cũng như thủy tức, sứa là động vật ăn thịt, bắt mồi bằng tua miệng.

II - HẢI QUỲ

■ Ở ven biển nước ta thường gặp loài ruột khoang cơ thể hình trụ, kích thước khoảng từ 2cm đến 5cm, có nhiều tua miệng xếp đối xứng và có màu rực rỡ như cánh hoa. Đó là hải quỳ (hình 9.2). Chúng sống bám vào bờ đá, ăn động vật nhỏ.

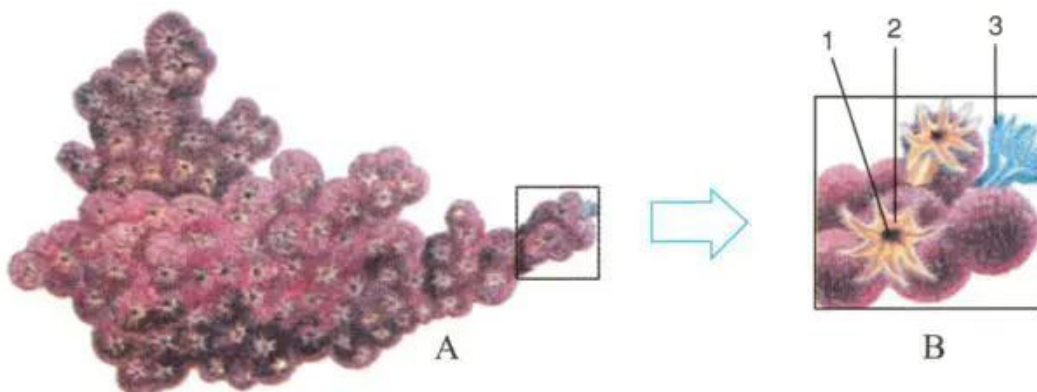
Hình 9.2. Cấu tạo hải quỳ
1. Miệng ; 2. Tua miệng ;
3. Thân ; 4. Đế bám.

Có thể nuôi hải quỳ lâu dài trong bể nuôi bằng nước biển để tìm hiểu về tập tính của ruột khoang.

III - SAN HÔ

■ San hô sống bám, cơ thể hình trụ nhưng khác hải quỳ ở chỗ :

- Khi sinh sản mọc chồi, cơ thể con không tách rời ra mà dính với cơ thể mẹ, tạo nên tập đoàn san hô có khoang ruột thông với nhau.
- Ở tập đoàn san hô hình thành khung xương đá vôi, cơ thể chúng gắn với nhau tạo nên tập đoàn hình khối hay hình cành cây vững chắc, có màu rực rỡ (hình 9.3).

Hình 9.3. Cấu tạo san hô

A - Cành san hô đỏ ; B - Phóng đại một nhánh tập đoàn san hô
1. Lỗ miệng ; 2. Tua miệng ; 3. Cá thể của tập đoàn.

▼ Căn cứ vào hình 9.3 và thông tin trên hãy đánh dấu (✓) vào bảng 2 cho phù hợp.

Bảng 2. So sánh san hô với sứa

Đặc điểm Đại diện	Kiểu tổ chức cơ thể		Lối sống		Dinh dưỡng		Các cá thể liên thông với nhau	
	Đơn độc	Tập đoàn	Bơi lội	Sống bám	Tự dưỡng	Dị dưỡng	Có	Không
Sứa								
San hô								

Ruột khoang biển có nhiều loài, rất đa dạng và phong phú. Cơ thể sứa hình dù, cấu tạo thích nghi với lối sống bơi lội. Cơ thể hải quỳ, san hô hình trụ, thích nghi với lối sống bám. Riêng san hô còn phát triển khung xương bất động và có tổ chức cơ thể kiểu tập đoàn. Chúng đều là động vật ăn thịt và có các tế bào gai độc tự vệ.

Câu hỏi ?

1. Cách di chuyển của sứa trong nước như thế nào ?
2. Sự khác nhau giữa san hô và thủy tức trong sinh sản vô tính mọc chồi ?
3. Cành san hô thường dùng trang trí là bộ phận nào của cơ thể chúng ?

Em có biết ?

Sứa tua dài (hình 9.4) được coi là động vật có chiều dài cơ thể (kể cả tua) đứng thứ hai trong thế giới động vật ($\approx 30\text{m}$), chỉ sau cá voi (dài 33m).

Hải quỳ cộng sinh : Hải quỳ thường sống bám trên vỏ ốc có tôm ở nhờ sống trong đó (hình 9.5).

Hải quỳ dựa vào tôm ở nhờ mà di chuyển được và xua đuổi kẻ thù, giúp loài tôm nhút nhát này tồn tại. Cả hai bên đều có lợi. Đó là một kiểu cộng sinh điển hình trong giới Động vật.

Hình 9.5. Hải quỳ cộng sinh với tôm ở nhờ

Hình 9.4. Sứa tua dài sống ở biển nhiệt đới

